

Granskning av kommunstyrelsens arbete med intern kontroll och övergripande/samordnande ansvar

Granskningsrapport

Varberg kommun

KPMG AB

2017-06-14

Antal sidor 11

Varberg kommun

Granskning av kommunstyrelsens arbete med intern kontroll och övergripande/samordnande

KPMG AB

2017-06-14

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
2	Inledning/bakgrund	2
2.1	Syfte och revisionsfråga	2
2.2	Avgränsning	3
2.3	Revisionskriterier	3
2.4	Ansvarig nämnd	3
2.5	Projektorganisation/granskningsansvariga	3
2.6	Metod	3
3	Resultat av granskningen	4
3.1	Styrande dokument	4
3.1.1	Intern kontroll – Riktlinjer och tillämpningsanvisningar för Varbergs kommun	4
3.1.2	Reglemente för kommunstyrelsen	5
3.1.3	Kommunstyrelsens internkontrollplan 2017	6
3.2	Kommunstyrelsens arbete med intern kontroll	7
4	Slutsats och rekommendationer	9
4.1	Svar på revisionsfrågorna	9

1 Sammanfattning

Vi har av Varbergs kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunstyrelsens arbete med intern kontroll. Uppdraget ingår i revisionsplanen för 2017.

Varbergs kommuns revisorer bedömer att det är *väsentligt* att kommunstyrelsen informerar sig om den interna kontrollen är effektiv. Revisionen bedömer att det föreligger *risk* att sådana rutiner saknas.

Syftet med granskningen är att bedöma om det finns rutiner för att följa upp den interna kontrollen samt att dessa efterlevs.

Granskningen har genomförts via dokumentstudier och intervjuer med berörda tjänstemän.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att kommunstyrelsens rutiner för att följa upp den interna kontrollen varit otillräckliga. Från 2017 har rutiner och arbetssätt stärkts när det gäller uppföljningen av den interna kontrollen. Det nya arbetssättet innebär att resultatet av nämndernas internkontrollarbete 2016 sammanställs för kommunstyrelsen under våren 2017

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Komplettera den detaljerade internkontrollplanen avseende när kontroller ska genomföras samt när de ska återrapporteras.
- Komplettera kommunstyrelsens reglemente med avseende på ansvaret för internkontroll av den egna verksamheten.
- Säkerställa att nämndernas rapporter avseende genomförd internkontroll sammanställs och presenteras för dem.
- Axla rollen som samordnare och utvecklare av arbetet med den interna kontrollen i stort i kommunen.

Varberg kommun

Granskning av kommunstyrelsens arbete med intern kontroll och övergripande/samordnande
KPMG AB
2017-06-14

2 Inledning/bakgrund

Vi har av Varbergs kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunstyrelsens arbete med intern kontroll. Uppdraget ingår i revisionsplanen för 2017.

Varbergs kommuns revisorer bedömer att det är *väsentligt* att kommunstyrelsen informerar sig om den interna kontrollen är effektiv. Revisionen bedömer att det föreligger *risk* att sådana rutiner saknas.

Styrelser och nämnders ansvar för den interna kontrollen enligt Kommunallagen (KL) 6 kap 7 §:

Nämnderna skall var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ska också se *till att den interna kontrollen är tillräcklig* samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Vidare framgår av KL 9 kap 9 §:

Revisorerna granskar årligen i den omfattning som följer av god redovisningssed all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. De prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och *om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig*.

En vanlig definition av intern kontroll är:

Intern kontroll är en process genom vilken kommunens styrelse och nämnder, ledningar och annan personal skaffar sig en rimlig säkerhet för att kommunens mål uppnås inom följande områden:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig rapportering och information om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm

2.1 Syfte och revisionsfråga

Syftet med granskningen är att bedöma om det finns rutiner för att följa upp den interna kontrollen samt att dessa efterlevs.

Vi kommer därför att granska:

- om det finns styrdokument som definierar intern kontroll, samt om det finns organisation och rutiner för uppföljning av intern kontroll
- om kommunstyrelsen efterlever rutinerna
- om det finns regler och anvisningar för den interna kontrollens genomförande
- om det finns planer och rapporter beträffande uppföljning av intern kontroll
- om kommunstyrelsen utvärderar kommunens samlade system för intern kontroll

Varberg kommun

Granskning av kommunstyrelsens arbete med intern kontroll och övergripande/samordnande
KPMG AB
2017-06-14

2.2 Avgränsning

Granskningen omfattar kommunstyrelsen och har genomförts under våren 2017.

2.3 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller:

- Kommunallagen (6 kap, 7 §)
- Reglemente för intern kontroll samt eventuella tillämpningsanvisningar
- Övriga tillämpbara interna regelverk, policys och fullmäktigebeslut

2.4 Ansvarig nämnd

Granskningen avser kommunstyrelsen.

2.5 Projektorganisation/granskningsansvariga

Granskningen har utförts av Jesper Wigh, revisor offentlig sektor

Rapporten är saklighetsgranskad av kommundirektör och ekonomidirektör.

2.6 Metod

Granskningen har genomförts via dokumentstudier och intervjuer med berörda tjänstemän.

3 Resultat av granskningen

3.1 Styrande dokument

Varbergs kommun har ett antal styrdokument som adresserar intern kontroll i kommunen och för kommunstyrelsen.

3.1.1 Intern kontroll – Riktlinjer och tillämpningsanvisningar för Varbergs kommun

Varbergs kommun har upprättat ett dokument kring intern kontroll, Intern kontroll – Riktlinjer och tillämpningsanvisningar, antagen av kommunfullmäktige 2013-06-18, § 69.

Dokumentet definierar vem som har ansvar för vilka delar av internkontrollen och hänvisar till kommunallagen 6 kap 7 §:

”Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.”

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att se till att det finns en god intern kontroll. I det ansvaret ligger att upprätta en intern kontrollorganisation inom kommunens samlade verksamhet samt se till att denna utvecklas utifrån kommunens behov. Dessutom ansvarar kommunstyrelsen för att, med utgångspunkt från nämndernas och styrelsernas rapporter, utvärdera kommunens samlade plan för intern kontroll och vid behov ta initiativ till förbättringar.

Styrelser och nämnder har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom sina respektive verksamheter och ska därför se till att en organisation upprättas för den interna kontrollen samt att regler och anvisningar antas för den interna kontrollen.

Förvaltningschef eller motsvarande är ansvarig för att leda arbetet med intern kontroll och till att anvisningar och regler är utformade så att god intern kontroll uppnås. De förvaltnings specifika reglerna ska antas av respektive nämnd.

Verksamhetsansvariga chefer är skyldiga att följa antagna regler och att informera övriga anställda om innebörden av reglerna. De ska också verka för att medarbetarna arbetar mot uppställda mål och att de arbetsmetoder som används bidrar till en god intern kontroll.

Rapportering på nämnd/styrelsenivå ska ske till kommunstyrelsen i samband med att den nya planen överlämnas. Varje nämnd/styrelse avlämnar en sammanfattning av gjorda kontroller där upptäckta brister lyfts fram och analyseras. Enligt gjorda intervjuer sammanställer ekonomidirektören de inlämnade analyserna till en samlad bild som framställs kommunstyrelsen.

Riktlinjerna anger tydligt att nämnder och styrelser har en skyldighet att styra och följa upp det interna kontrollsystemet. Som grund för styrningen ska en riskbedömning genomföras.

Varberg kommun

Granskning av kommunstyrelsens arbete med intern kontroll och övergripande/samordnande
KPMG AB
2017-06-14

Nämnderna ska inför varje nytt verksamhetsår upprätta en plan för intern kontroll. Planen ska innehålla nedanstående delar:

- Vilken process/rutin det är som ska kontrolleras
- Beskrivning av kontrollmomentet
- Vem som är kontrollansvarig
- Vilken kontrollmetod som används
- Med vilken frekvens kontrollen utförs
- När och hur rapportering sker
- Risk och väsentlighetsbedömning

Planen ska överlämnas till kommunstyrelsen senast under mars månad. Enligt granskningen innebär detta i praktiken att den nya internkontrollplanen kommer in i kommunstyrelsens diarium men presenteras inte för kommunstyrelsen. Respektive nämnd ska senast 31 mars påföljande år rapportera resultatet av uppföljningen till kommunstyrelsen.

Det praktiska arbetet med intern kontroll behandlas också i riktlinjerna. Varbergs kommun arbetar enligt COSCO-modellen (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission), vilken beskrivs kortfattat i riktlinjerna.

Kommentar:

Granskningen visar att arbetet organiserats så att respektive kontrollmoment på respektive förvaltning har en ansvarig tjänsteman som fortlöpande rapporterar in genomförda kontroller. Ekonomikontoret ansvarar för att sammanställa nämndernas rapporter till en samlad bild. Införandet av systemet Hypergene kommer inte att förändra organisationen, dock är förhoppningen att arbetet kommer att rationaliseras och att uppföljning är lättare att göra.

Sammanställning av genomförd internkontroll har skett på nämndnivå, men inte genomförts av kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen har inte heller fått en sammanställning av nämndernas samlade internkontroll med förslag på förbättringar och åtgärder av negativa kontrollmoment. Det nya arbetssättet där ekonomifunktionen sammanställer nämndernas genomförda internkontroll kommer att införas från och med våren 2017.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen inte fullt ut följer upprättade riktlinjer för intern kontroll i och med att de inte följt upp nämndernas genomförda kontrollmoment och de eventuella avvikelser man funnit.

3.1.2 Reglemente för kommunstyrelsen

Reglemente för kommunstyrelsen antogs av fullmäktige 2016-09-20, § 128.

Varberg kommun

Granskning av kommunstyrelsens arbete med intern kontroll och övergripande/samordnande
KPMG AB
2017-06-14

Under § 1 anges att "Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet (*ledningsfunktion*)"

I § 3, p 7 **Styrelsens övergripande uppgifter**, anges: "Styrelsen ska ... ansvara för utformning och utveckling av kommunens system för intern kontroll i enlighet med vad fullmäktige särskilt beslutar"

I avsnitt **Uppföljningsfunktionen – styrelsens uppföljning** anges i § 10, p 3: "Styrelsen ska ... följa hur den interna kontrollen sköts av nämnderna"

Kommentar:

Kommunstyrelsens reglemente saknar skrivelse om styrelsens ansvar för den egna verksamheten, vilket enligt granskningen lett till att kontroll av verksamheten på kommunstyrelsens förvaltning inte har genomförts i enlighet med riktlinjerna för internkontroll.

Granskningen visar även att kommunstyrelsen inte har följt §§ 3 och 10 i reglementet genom att de inte fått sammanställningar av genomfört internkontrollarbete och därmed inte har följt upp nämndernas arbete med intern kontroll eller kommit med förslag på utveckling av kommunens system för intern kontroll.

Kommunstyrelsen bör säkerställa att nämndernas rapporter avseende genomförd internkontroll sammanställs och presenteras för dem.

3.1.3 **Kommunstyrelsens internkontrollplan 2017**

Kommunstyrelsen har tidigare inte haft någon samlad internkontrollplan för den egna verksamheten. Granskningen visar att internkontrollplan saknats för 2015 och 2016 och tidigare. Vissa delar av kommunstyrelsens förvaltning upprättat internkontrollplaner, men det har saknats för helheten.

Kommunstyrelsen har upprättat en internkontroll för 2017. Planen har tagits fram tillsammans med verksamheterna på kommunstyrelsens förvaltning efter samtal med samtliga chefer på förvaltningen. Vid intervjutillfället framkommer att arbetet med internkontroll av kommunstyrelsens egna verksamhet tidigare varit eftersatt.

Internkontrollplanen listar samtliga risker verksamheterna identifierat och tilldelar varje risk en väsentlighet på en 16-gradig skala. De risker som tilldelats en väsentlighet över 9 hanteras i en Detaljerad internkontrollplan för kommunstyrelsen 2017. Kontrollområdena med tillhörande kontrollmoment är uppdelade efter strategisk målinriktning. Kommunstyrelsens detaljerade internkontrollplan följer i övrigt helt kommunens riktlinjer för internkontroll.

Varberg kommun

Granskning av kommunstyrelsens arbete med intern kontroll och övergripande/samordnande
KPMG AB
2017-06-14

Den detaljerade internkontrollplanen för 2017 innehåller nedanstående kontrollområden:

Enhet	Kontrollområde
Strategisk målinriktning: Efterlevnad av lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.	
Ekonomikontoret	Direktupphandling Inköp Fakturahantering Systemförvaltning
Kansli	Politiska beslut
Personalkontoret	Bisysslor Lönehantering Skyddsron Arbetsmiljö
Samhällsutvecklingskontoret	Avtal och köpeavtal
Strategisk målinriktning: Tillförlitlig finansiell rapportering om verksamheten	
Marknad Varberg	Hantering av presentkort
Ekonomikontoret	Uppföljning – bokslut/budget

Kommentar:

Vår bedömning är att kommunstyrelsens dokument "Internkontroll för kommunstyrelsen 2017" är att jämföras med den sammanställning av risker som ska genomföras enligt riktlinjerna.

Dokumentet "Detaljerad internkontrollplan för kommunstyrelsen innehåller uppgifter om kontrollfrekvens och hur och när rapportering ska ske. Angiven kontrollfrekvens saknar i flera fall uppgift om när kontrollen ska ske. Uppgifterna om rapportering saknar angivelse när rapporteringen ska ske.

3.2 Kommunstyrelsens arbete med intern kontroll

Kommunstyrelsen arbetar enligt den framtagna internkontrollplanen sedan våren 2017. Varbergs kommun använder sig av det IT-baserade verktyget Hypergene för att hantera sitt internkontrollarbete. I systemet läggs kontrollmoment upp, vem som är ansvarig, när rapportering ska ske etc. Systemet genererar påminnelser via mail till de ansvariga för respektive kontrollmoment. Ansvarig för rapportering av genomförd internkontroll kan via systemet få fram vilka kontrollmoment som genomförts och se resultatet av dem.

Varberg kommun

Granskning av kommunstyrelsens arbete med intern kontroll och övergripande/samordnande
KPMG AB
2017-06-14

Sammanställningen ska överlämnas till kommunstyrelsen i samband med överlämnande av ny internkontrollplan för nästkommande period.

De intervjuade anger att samtliga nämnder har internkontrollplaner i enlighet med riktlinjerna för intern kontroll.

Verksamheterna rapporterar sina genomförda kontrollmoment löpande, vilka sammanställs på förvaltningsnivå. Efter beslut av respektive nämnd tillställs resultaten från internkontrollen kommunstyrelsen. Ekonomidirektören sammanställer alla nämnders rapportering av genomförd internkontroll i en rapport till kommunstyrelsen.

Den samlade rapporten utgör underlag för kommunstyrelsens bedömning av om de under året genomförda internkontrollmomenten har varit tillräckliga för att säkerställa en godtagbar intern kontroll. Rapporten, med eventuella rekommendationer från ekonomidirektören, ska även ligga till grund för kommunstyrelsens bedömning av kommunens samlade system för intern kontroll. I de fall nämnderna själva föreslagit förändringar och de bedöms som tillräckliga, tas dessa upp i rapporten.

De intervjuade anser att kommunstyrelsens arbete med att leda och följa upp nämnderna har fungerat bra men att det strukturerade arbetssättet som egen nämnd inte har varit lika tydligt. Detta har ändrats i och med att kommunstyrelsen antagit en egen internkontrollplan och utsett ansvariga i organisationen.

Kommentar:

Kommunstyrelsens förvaltning har under våren 2017 tagit fram en interkontrollplan och ett arbetssätt för att följa upp kommunens arbete med internkontroll i enlighet med riktlinjerna för internkontroll.

Ekonomikontorets sammanställning av genomförd internkontroll visar att alla nämnder utom en har en antagen internkontrollplan för 2016. Av 151 genomförda kontrollsvar har 13 stycken negativt svar. Ekonomikontorets sammanställning hänvisar till nämndernas egna åtgärder för att komma tillrätta med de negativa kontrollsvaren och rekommenderar inga egna förändringar av internkontrollsystemet. Sammanställningen har när granskningen avslutats inte antagits av kommunstyrelsen.

4 Slutsats och rekommendationer

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att kommunstyrelsens rutiner för att följa upp den interna kontrollen varit otillräckliga. Från 2017 har rutiner och arbetssätt stärkts när det gäller uppföljningen av den interna kontrollen. Det nya arbetssättet innebär att resultatet av nämndernas internkontrollarbete 2016 sammanställs för kommunstyrelsen under våren 2017

4.1 Svar på revisionsfrågorna

Finns det styrdokument som definierar intern kontroll samt organisation och rutiner för uppföljning av intern kontroll

Vi bedömer att kommunstyrelsen numera har upprättade dokument för intern kontroll samt en organisation och rutiner för uppföljning

Efterlever kommunstyrelsen rutinerna

Vår bedömning är att kommunstyrelsen, med det nyligen införda arbetssättet, efterlever rutinerna.

Finns det regler och anvisningar för den interna kontrollens genomförande

Vår bedömning är att det finns rutiner och anvisningar.

Finns det planer och rapporter beträffande uppföljning av intern kontroll

Vår bedömning är att det numera finns planer för uppföljning av intern kontroll.

Utvärderar kommunstyrelsen kommunens samlade system för intern kontroll

Vi bedömer att kommunstyrelsens utvärdering av det samlade systemet för intern kontroll haft stora brister. Vi bedömer att kommunstyrelsen från 2017 hittat former för utvärdering av kommunens samlade system för intern kontroll.

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Komplettera kommunstyrelsens reglemente med avseende på ansvaret för internkontroll av den egna verksamheten.
- Säkerställa att nämndernas rapporter avseende genomförd internkontroll sammanställs och presenteras i enlighet med riktlinjerna för internkontroll.
- Axla rollen som samordnare och utvecklare av arbetet med den interna kontrollen i stort i kommunen.

KPMG, dag som ovan

Jesper Wigh

Kommunal revisor